

УДК 664

В.Луцишин, В.Стручок

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

АНАЛІЗ ЕВОЛЮЦІЇ ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ В УПРАВЛІННІ ВІДХОДАМИ

V.Lutsyshyn, V. Struchok

Ternopil National Technical University named after Ivan Pylyuy

ANALYSIS OF THE EVOLUTION OF THE MAIN TERMS IN WASTE MANAGEMENT

В Україні далі залишається невирішеною проблема управління відходами, в тому числі твердими побутовими відходами (ТПВ). На відміну від європейських держав в Україні дуже низький рівень перероблення та утилізації ТПВ і високий показник їх захоронення на полігонах [1]. У 95 відсотках випадків усі вони йдуть на полігони або сміттєзвалища [2]. Значна частина полігонів перевантажена і не відповідає природоохоронним та санітарним нормам.

Причинами наростання зазначених проблем, зокрема, є недостатнє фінансування з державного та місцевих бюджетів природоохоронних заходів, фінансування таких заходів за залишковим принципом, запровадження екологічно безпечних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій, розвиток відновлюваних джерел енергії, нематеріального природокористування відбуваються безсистемно і надто повільно [1].

З метою вирішення зазначених проблем Верховною Радою України було прийнято новий рамковий закон «Про управління відходами» та відмінено раніше діючий закон «Про відходи». Значної еволюції, розширення та нового трактування зазнали основні ключові терміни, що застосовані у новому законі. На нашу думку аналіз цієї еволюції дає можливість зрозуміти спрямованість нового закону та перспективи його реалізації в майбутньому.

Терміни, що є визначальними, та які підлягали аналізу, наведено у старій та новій редакції зазначених законів в таблиці 1.

Таблиця 1. Еволюція основних термінів в управлінні відходами

№з/п	Найменування терміну згідно Закону України «Про відходи»	Найменування терміну згідно Закону України «Про управління відходами»
1.	Поводження з відходами	Управління відходами
2.	-	Система управління побутовими відходами
3.	-	Суб'єкт господарювання у сфері управління відходами
4.	Виробник відходів	Утворювач відходів
5.	Утилізація відходів	Рециклінг
6.	-	Термічне оброблення відходів
7.	Відходи: небезпечні відходи, побутові відходи	Відходи: біовідходи, великогабаритні відходи, відходи будівництва та знесення, ремонтні відходи, відходи харчових продуктів, відходи, що не є небезпечними, інертні відходи, медичні відходи, небезпечні відходи, побутові відходи

Відповідно до вимог директиви Європейського Парламенту і Ради 2008/98/ЄС від 19 листопада 2008 року «Про відходи та про скасування деяких директив» [3] базовий термін відміненого закону «Про відходи» «поводження з відходами» замінено на більш перспективний «управління відходами», який передбачає в подальшому проведення системних заходів у зазначеній сфері. Якщо поведіння з відходами визначалося як певні дії з відходами, то управління відходами визначено вже як комплекс заходів. Новий базовий термін підсилено похідними доповнюючими термінами «система управління побутовими відходами», що власне і є комплексом заходів, та «суб'єкт господарювання у сфері управління відходами», що здійснює окремі операції з управління побутовими відходами в межах територіальної громади або декількох громад, яких у старому законі немає (пункти 1, 2, 3 порівняльної таблиці 1).

Відповідно до пункту 4 таблиці 1 терміни «виробник відходів» та «утворювач відходів» визначено як юридичну або фізичну особу, що утворює відходи, але поняття утворювача відходів поширено ще й на суб'єктів управління відходами, в результаті діяльності яких відбувається зміна характеристик або складу відходів.

Суттєво перероблено відповідно до вимог директиви [3] термін «утилізація відходів». Його замінено на два терміни «рециклінг» та «термічне оброблення відходів». У відміненому законі термін «утилізація відходів» означав використання відходів як вторинні матеріальні чи енергетичні ресурси. У новому законі все чітко розділено: «рециклінг» (відновлення), операції, де відходи переробляються у матеріали для використання за первинною метою без операцій з відновлення енергії, та «термічне оброблення відходів», де реалізується технологічний процес термічного оброблення відходів, тобто використання їх як паливо (пункти 5, 6 таблиці 1). Наголос робиться на процесах, операціях підготовки до повторного використання, рециклінгу, що відповідає вимозі директиви Європейського Союзу [3] щодо ієрархії управління відходами, до замкнутості циклів використання природних ресурсів, до сучасних виробничих процесів, які не повинні давати відходи, що не мають подальшого використання.

Конкретизована номенклатура відходів, що підлягають управлінню (пункт 7 таблиці 1). Вона значно розширена з двох видів у старому законі до дев'яти у новому. На наш погляд у зв'язку з воєнними діями, що мають місце на території України, та руйнуваннями житлових будівель та споруд, об'єктів соціально-культурної інфраструктури, промислових об'єктів особливої актуальності набирає управління таким видом відходів, як відходи будівництва та знесення, великогабаритні відходи, ремонтні відходи.

Висновок. Аналіз еволюції термінів показує більш ґрунтовний, з визначенням конкретних технологічних операцій, підхід до процесів управління відходами, що дозволяє прогнозувати в ході реалізації нового рамкового закону України «Про управління відходами» досягнення значного прогресу в ході управління відходами відповідно до вимог Директиви Європейського Парламенту і Ради [3] та забезпечить в подальші роки сталий розвиток України як європейської держави.

Література

1. Закон України від 28.02.2019 №2697-VIII «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року». – Режим доступу: - <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>.
2. Постанова Верховної Ради України від 14.01.2020 р. №457-IX «Про рекомендації парламентських слухань на тему: «Пріоритети екологічної політики Верховної Ради України на наступні п'ять років» //Київ – 2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: - <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-20>.
3. Директива Європейського Парламенту і Ради 2008/98/ЄС від 19 листопада 2008 року «Про відходи та про скасування деяких директив».